

JOB-monitor 2022

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Onderzoek in opdracht van JOB

Danny Brukx | Anja van den Broek | Josien Lodewick | Tessa Termorshuizen

JOB-monitor 2022

Onderzoeksverantwoording

Danny Brukx, Anja van den Broek, Josien Lodewick & Tessa Termorshuizen

Mei 2022

© 2022 ResearchNed Nijmegen in opdracht van JOB. Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding. ResearchNed werkt conform de kwaliteitsnormen NEN-EN-ISO 9001:2015 voor kwaliteitsmanagementsystemen, de standaarden NEN-ISO 27001:2017 voor informatiebeveiliging en procedures uit kwaliteitshandboek NEN-ISO 20252:2012 voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Deskundigenpanel	5
1.3	Leeswijzer	5
2	Vragenlijst	6
3	Veldwerk	7
4	Respons	8
4.1	Respons	8
4.2	Datacleaning	8
4.3	Analyse non-respons	10
4.4	Weging	10
5	Clustering vragen in thema's	12
6	Rapportcijfers in het licht van corona	15
7	Rapportages met resultaten	20
7.1	Instellingsrapportages en -bestanden	20
7.2	Online rapportage	20
7.3	Landelijk rapport	21
7.4	Gebruik data door derden	21
8	Het deskundigenpanel	22
8.1	Slotbevindingen	22
8.2	Suggesties voor de toekomst	22
Bijlage I	Vragenlijst JOB-monitor 2022	24
Bijlage II	Netto respons per instelling JOB-monitor 2022	27
Bijlage III	Netto respons: aantal opleidingen per instelling JOB-monitor 2022	29
Bijlage IV	Overzicht opgenomen tabellen en figuren	31
Bijlage V	Literatuur	32
Bijlage VI	Gebruikte afkortingen	33

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In het schooljaar 2021-2022 heeft de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB), een vereniging die opkomt voor de rechten en belangen van alle mbo-studenten in Nederland, voor de twaalfde keer het landelijke onderzoek genaamd de JOB-monitor georganiseerd. Via deze online enquête kunnen alle mbo'ers in Nederland kenbaar maken wat de ervaringen met hun studie en school zijn. Bij deze editie van het onderzoek hebben bijna 250.000 personen ingelogd om de vragenlijst te gaan invullen.

Middels dit verantwoordingsdocument wordt uitgelegd welke procedures er bij het uitvoeren van dit onderzoek zijn doorlopen en op welke wijze de responsgegevens zijn behandeld.

1.2 Deskundigenpanel

Het is alweer de zesde editie van de JOB-monitor, in een ver(der) verleden ODIN genaamd, waarbij enkele experts op het gebied van statistische en onderzoeksmethoden zijn geraadpleegd om de duiding van de onderzoeksresultaten te beoordelen. Voor het meetjaar 2022 vertegenwoordigen dr. Anja Boevé (docent onderzoeksmethoden en statistiek, WUR), prof. dr. Bert Felling (emeritus hoogleraar methoden en technieken RU) en dr. Marieke van Gerner-Haas (universitair docent sociologie RUG) het zogeheten deskundigenpanel. Met betrekking tot de betrouwbaarheid en validiteit van de monitor gaat de aandacht uit naar responspercentages, datacleaning, (eventuele) herweging van de verzamelde antwoorden en het ontsluiten van bestanden met uitkomsten. Het mogelijk wegen van de data vindt in overleg met de deskundigen plaats en hangt af van de gevonden verschillen - indien aanwezig - tussen onderzoekspopulatie en responsgroep, in combinatie met de mate van significantie die daarbij vastgesteld wordt.

1.3 Leeswijzer

We starten dit document met het vergelijken van de vragenlijst ten opzichte van twee jaar geleden. Daarna kijken we naar de enquêteperiode en de manier waarop de data zijn verzameld. Het daaropvolgende hoofdstuk gaat over respons, datacleaning en weging. Vervolgens beschrijven we de opname van verschillende antwoordscores in schalen die bepaalde thema's representeren. Ter afsluiting van deze verantwoording bespreken we de verschillende manieren waarop de onderzoeksuitkomsten worden gerapporteerd en de vragen die gaandeweg het proces aan het deskundigenpanel zijn voorgelegd.

2 Vragenlijst

In aanloop naar de JOB-monitor 2020 is de vragenlijst ingekort, geherformuleerd en geactualiseerd.¹ Uitgangspunt hierbij was dat 2020 het startpunt van de nieuwe trend is en de enquête, zonder noemenswaardige noodzaak tot wijziging(en), minstens drie edities gelijk zou blijven. Met de invloed van verscheidene coronamaatregelen en -ontwikkelingen op nagenoeg alle dagelijkse bezigheden, is voor de JOB-monitor 2022 besloten aan het eind twee vragen hierover toe te voegen (zie ook Bijlage I):

- Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf: [veel hoger zijn - een beetje hoger zijn - hetzelfde zijn - een beetje lager zijn - veel lager zijn]
- Wat vind je van de online lessen die je dit schooljaar vanuit thuis volgt? [heel slecht - heel goed + ik krijg geen online lessen]

Daarnaast is bij een van de antwoordcategorieën in de verder onveranderde vragenlijst een toevoeging geplaatst: 'ik kan (nog) geen keuzedelen kiezen' in plaats van 'ik kan geen keuzedelen kiezen'. Afgezien hiervan is de enquête onveranderd gebleven ten opzichte van twee jaar geleden. De samenhang tussen de door mbo-studenten toegekende rapportcijfers voor school of opleiding en het door hen ervaren effect van COVID-19 op die beoordelingen wordt nader belicht in hoofdstuk 6.

¹ Zie ook: Broek, A. van den, Brukx, D. & Lodewick, J. (2019). Herziening vragenlijst JOB-monitor 2020. Nijmegen: ResearchNed.

3 Veldwerk

Op vergelijkbare wijze als bij de twee voorgaande edities, konden mbo'ers toegang tot de enquête krijgen via een inlogapplicatie van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). In beginsel is op die pagina aan de hand van achternaam, geslacht, geboortemaand en geboortjaar gecontroleerd of iemand op 1 december 2021 te relateren was aan een actieve mbo-registratie. Als op basis van deze gegevens niet nog slechts één persoon overbleef (onvoldoende uniciteit), is doorgevraagd naar eerste voornaam en desnoods instelling van inschrijving.

Naar aanleiding van deze inlogmethode zijn er relatief veel vragen en opmerkingen van studenten binnengekomen. Met name het (moeten) doorgeven van iemands sekse blijkt een struikelblok te kunnen vormen. Dit verdient uiteraard onze aandacht en JOB heeft aangegeven samen met DUO te willen gaan kijken of en hoe dit onderdeel in de nabije toekomst uit de bestaande constructie gehaald kan worden.

Qua online weergave is, eveneens in het kader van de vergelijkbaarheid met 2020, opnieuw voor 'mobile first' gekozen. Deelname aan de JOB-monitor op een mobiel apparaat laat zodoende de meest optimale vormgeving zien, hoewel het gebruik van computer of laptop zeker niet tot invulproblemen leidt, zo kwam naar voren tijdens het testen van de enquête bij de vernieuwing van de vragenlijst in de voorgaande editie.

Van alle ingelogden hebben 998 mbo-studenten (0,4%) ervoor gekozen om de enquête niet in het Nederlands, maar in het Engels te beantwoorden. Na het opschonen van de data bedraagt dit aantal 773, ongeveer 0,3 procent van het totaal.

Ook dit studiejaar was het voor mbo-scholen, tegen betaling, mogelijk om hun studenten aan het eind van de enquête maximaal tien extra, eigen vragen voor te leggen. Dertig onderwijsinstellingen hebben ervoor gekozen om volgens dat principe een of meer uitbreidingen aan de basisvragenlijst toe te voegen.

Zoals naar de deelnemende mbo-scholen kenbaar was gemaakt, is de enquêteperiode op maandag 1 december 2021 van start gegaan. Vanwege (gedeeltelijke) schoolsluitingen, vooral aan het begin van de afnametermijn, hebben in de loop van 2022 meerdere instellingen het verzoek ingediend om af te wijken van de initiële sluitingsdatum. Als gevolg daarvan hebben we de vragenlijst een week langer toegankelijk gehouden en kon op vrijdag 25 maart 2022 voor het laatst ingelogd worden.

Om de functionaliteit van de DUO-authenticatiepagina te kunnen testen, is een enquête met het basisscript van de JOB-monitor 2020 gebruikt. Korte tijd is er echter sprake van geweest dat de link met deze specificaties reeds op de website van de JOB-monitor 2022 stond en ook al operationeel was. Gedurende die fase hebben 78 mbo'ers de online vragenlijst op 29 november 2021 (deels) beantwoord. Omdat de inhoudelijke vragen niet afwijken tussen de twee metingen, hebben zij enkel de coronagerelateerde en (eventuele) instellingsvragen niet kunnen beantwoorden. Op basis daarvan is besloten hun scores toch mee te nemen. Na cleaning zijn zeventig van deze records, verspreid over vijf verschillende organisaties, gehandhaafd.

4 Respons

4.1 Respons

Ten opzichte van de JOB-monitor 2018 en 2020 hebben in 2022, naast twee bekostigde onderwijsinstellingen (behorend tot hetzelfde bestuur) nog twee andere, afzonderlijke, bekostigde mbo-scholen zich onthouden van deelname. Hiermee hebben 58 mbo-instellingen (bekostigd: 54; anders bekostigd: 1; niet bekostigd: 3) zich wel aangemeld voor dit onderzoek.

Technisch gezien waren alle mbo-studenten met een actieve DUO-registratie binnen dit onderwijstype in staat om de enquête van de JOB-monitor 2022 in te vullen. In totaal zijn 247.087 van hen hiermee begonnen. Voor deelnemende instellingen bestond de optie om groepen studenten uit de onderzoekspopulatie te filteren, bijvoorbeeld wanneer deze bestaan uit bedrijfsgroepen of examendeelnemers waarop de vragenlijst (grotendeels) niet van toepassing is. Na het uitvoeren van deze selectie en de reguliere dataopschoning (zie paragraaf 4.2) resteren uiteindelijk 224.212 bruikbare records. Deze netto respons van 44,5 procent ligt lager dan de 52,7 procent van 2020. Mogelijkerwijs vanwege de hoeveelheid hybride onderwijs kan het lastiger zijn geweest om de afname van de JOB-monitor 2022 klassikaal in te roosteren. De gecleande respons per mbo-school is te zien in Bijlage II.

4.2 Datacleaning

Per student is beoordeeld of de gegeven antwoorden in lijn zijn met de gestelde criteria om meegenomen te kunnen worden binnen de onderzoeksuitkomsten. Het gaat dan om het minimaal bereikt hebben van een bepaald punt binnen de vragenlijst, de totale tijd die besteed is om de ingevulde vragen te beantwoorden en de spreiding van de gekozen scores bij vragen met dezelfde antwoordschalen.

Vanwege het inloggen op persoonlijke titel mag redelijkerwijs verondersteld worden dat een mbo'er niet verantwoordelijk is voor het invullen van meerdere enquêtes. Omdat men daarnaast tussentijds kon stoppen met invullen om op een later moment verder te gaan, komen niet uitsluitend volledig ingevulde vragenlijsten in aanmerking om behouden te blijven voor uitwerkingen en nadere analyses. Door minimaal veertig procent van de kernvragen te hebben beantwoord, voldoet een respondent aan de eerste selectie-eis. 97 procent van de studenten in de opgeschoonde data heeft elke voorgelegde basisvraag ingevuld.

Voor het volledig invullen van de JOB-monitor 2022 hadden mbo-studenten gemiddeld tien minuten en meestal circa zeven minuten nodig. Om grofweg dertig vragen goed te lezen en daarbij na te denken over het best bij de eigen situatie passende antwoord, beschouwen wij een periode van ten minste vijf minuten gerechtvaardigd. Daarmee is gemiddeld ($300 \text{ seconden} \div \text{dertig vragen}$) ongeveer tien seconden per vraag gereserveerd. Bij aanvang van een nieuw thema binnen de enquête verschijnt bovendien een tussenpagina, zodat er - behoudens het selecteren van de antwoordopties - ook nog wat extra doorkliktijd vereist is.

Hoewel het weergeven van maximaal een vraag per pagina waarschijnlijk verhindert dat iemand sneller geneigd is om steeds hetzelfde antwoordbolletje te selecteren, houden we toch rekening met dergelijke scenario's. We laten derhalve niet toe dat aan meer dan 85 procent van alle schaalvragen met vijf antwoordcategorieën (dus zonder een mogelijkheid als 'niet van toepassing' of 'weet niet') exact dezelfde score is toegekend.²

2 De gehanteerde antwoordcategorieën zijn de volgende: heel slecht - slecht - niet slecht, niet goed - goed - heel goed

De door DUO samengestelde selectie van mbo-studenten bevat daadwerkelijk alle varianten binnen deze definitie. Hiervan behoort niet iedereen tot de doelpopulatie van het onderzoek. Afgaande op de informatie die bekend is vanuit het Basisregister Onderwijs (BRON), vallen studenten aan vavo-opleidingen (Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs) buiten de beoogde doelgroep. Ook mbo-instellingen zelf hadden de kans om aan te geven welke verzamelingen studenten eventueel niet (meer) behoren tot het type mbo'er dat met enige regelmaat op school aanwezig is en daardoor de vragen van de JOB-monitor ook echt op basis van eigen ervaringen kan beantwoorden.

Uit tabel 1 is af te lezen op welke wijze de via de JOB-monitor 2022 verkregen bruto respons van 247.087 heeft geleid tot een netto respons van 224.212 mbo-studenten. Op dat laatste aantal hebben de definitieve resultaten en analyses over het algemeen betrekking.

Tabel 1: Datacleaning

	Weggelaten	(Overgebleven) respons	Populatie
Populatie studenten			503.874
Bruto respons		247.087	49%
Vragenlijst voor min. 40 % ingevuld	6.847	240.240	48%
Voldoende invultijd (min. 5 min.)	10.132	230.108	46%
Voldoende afwisseling (max. 85% zelfde antwoorden)	4.920	225.188	45%
Geen doelgroep (bedrijfsgroep, vavo)	976	224.212	44%
Aantal opleidingen		590	698
Aantal instellingen		58	62

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022

In de communicatie vooraf wordt aangegeven dat instellingen er, op basis van voorgaand onderzoek, vanuit moeten gaan dat ongeveer tien procent van de verzamelde respons na cleaning buiten beschouwing blijft. Aan de hand van tabel 2 zien we dat het bij de JOB-monitor 2022 in totaal om 8,8 procent verwijderde records gaat. Het effect per selectiestap op bepaalde doelgroepen is eveneens in kaart gebracht. De percentages uit de eerdere drie kolommen tellen niet op tot dat in de laatste, omdat de criteria elkaar niet per definitie uitsluiten.

Tabel 2: Effect datacleaningsstappen JOB-monitor per subgroep (meerdere selectiemaatregelen per respondent mogelijk)

	Minder dan 40% ingevuld	Invultijd te kort	Eenzijdig invulpatroon	Totaal
<i>Niveau</i>				
Entreeopleiding (niveau 1)	2,2%	3,5%	8,4%	12,6%
Niveau 2	2,5%	4,0%	4,6%	9,9%
Niveau 3	2,5%	4,2%	3,2%	8,9%
Niveau 4	2,8%	4,1%	2,1%	8,3%
<i>Leerweg</i>				
BOL	2,8%	5,3%	4,1%	10,9%
BBL	2,6%	3,8%	2,5%	8,2%
<i>Geslacht</i>				
Man	2,8%	4,9%	3,7%	10,1%
Vrouw	2,6%	3,3%	2,1%	7,4%
<i>Totaal</i>				
Totaal	2,7%	4,1%	2,9%	8,8%

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022

4.3 Analyse non-respons

Door het invullen van de JOB-monitor op grote schaal klassikaal te organiseren, realiseren mbo-scholen doorgaans een hogere respons dan wanneer studenten aangespoord zouden worden om op eigen initiatief over te gaan tot het invullen van deze enquête. Desondanks kan het zo zijn dat het niet in elke klas lukt om studenten te mobiliseren, waardoor het verkregen beeld niet representatief is voor een hele studie. We beschikken niet voor alle instellingen over informatie aangaande de klasindeling, want die wordt niet landelijk geregistreerd. Daardoor kunnen we dat kenmerk niet gebruiken om de volledige data naar uit te splitsen of mede op te herwegen. Op het meer algemene niveau van opleiding is dat wel mogelijk. Bijlage III bevat alleen opleidingen per mbo-organisatie waarvoor in de populatie vijf of meer studenten staan ingeschreven. Om een dergelijke studie mee te laten tellen als een opleiding met (voldoende) respons, is ook een minimum van vijf ingevulde enquêtes vereist. Zowat elke deelnemende mbo-instelling heeft bij minstens twee van de drie opleidingen respons gegenereerd. In zes gevallen geldt dit voor alle binnen een school aangeboden studies.

4.4 Weging

In absolute zin is de totale netto respons van de JOB-monitor dusdanig groot dat het doen van representatieve uitspraken hierover tot de mogelijkheden lijkt te behoren. De uitsplitsing naar achtergrondkenmerken wijkt echter significant af van die in de onderzoekspopulatie. Aan de hand van de post-stratificatiemethode is een weegmodel opgesteld om de onevenredige verdeling in de respons naar rato te corrigeren op basis van de actuele verdeling in de populatiedata. Per combinatie van de achtergrondkenmerken instelling, opleidingsdomein, leerweg, niveau en geslacht is het relatieve aandeel van de totale respons gedeeld door het vergelijkbare aandeel van dezelfde subgroep binnen de gehele populatie. Statistische toetsing van de verhoudingen binnen verschillende achtergrondkenmerken toont aan dat deze voor de responsdata anders verdeeld zijn dan bij de populatie het geval is. In tabel 3 is te zien op welke van deze gegevens de gevonden verschillen significant zijn. In tabel 4 wordt ter illustratie een (willekeurig) voorbeeld gegeven waaruit blijkt dat deze studententypingen ook van invloed kan zijn op de beoordeling van een bepaald item uit de vragenlijst. Tot slot hebben we geconstateerd dat bij 45 van de 58 mbo-scholen de gecombineerde subgroepen van domein, leerweg, niveau en geslacht onvoldoende vergelijkbare aandelen binnen zowel respons als populatie bevatten.

Bovenstaande vaststellingen geven voldoende aanleiding om het toepassen van een weegfactor op de resultaten van de JOB-monitor 2022 te kunnen verdedigen. De antwoorden van ondervetegenwoordigde subgroepen tellen dan zwaarder mee en die van overvetegenwoordigde juist minder zwaar. Teneinde door deze correcties sommige scores niet al te nadrukkelijk bij te stellen, zijn weegwaarden lager dan 0,3 opgehoogd naar 0,3 en die van hoger dan drie verlaagd naar drie. Die afronding naar boven was voor niemand aan de orde en de bijstelling naar beneden is op 1.393 respondenten (0,62%) toegepast.

Tabel 3: Verdeling respons en populatie JOB-monitor 2022 naar niveau, leerweg en geslacht

		Respons		Populatie		Chi-square
		%	N	%	N	
Niveau	Entreeopleiding	2,1%	4.758	3,1%	15.521	1294,769 **
	Niveau 2	14,3%	32.000	16,5%	83.144	
	Niveau 3	21,8%	48.833	21,9%	110.598	
	Niveau 4	61,8%	138.621	58,5%	294.611	
Leerweg	BBL	20,3%	45.537	25,2%	124.546	2075,860 **
	BOL	79,7%	178.675	74,8%	368.810	
Geslacht	Man	49,2%	110.305	51,5%	259.735	343,109 **
	Vrouw	50,8%	113.907	48,5%	244.139	

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022 en BRONMBO; ** significant bij $p < 0.01$.

Tabel 4: Gemiddeld percentage studenten binnen JOB-monitor 2022 dat docenten (zeer) goed vindt lesgeven, naar achtergrondkenmerken

		Ongewogen		Gewogen	
		Gem. %	N	Gem. %	N
Niveau	Entreeopleiding	77,2%	4.758 **	76,9%	6.028 **
	Niveau 2	63,6%	32.000	63,5%	35.402
	Niveau 3	58,5%	48.833	58,5%	50.429
	Niveau 4	53,1%	138.621	52,8%	132.353
Leerweg	BBL	62,0%	45.537 **	61,5%	56.042 **
	BOL	54,8%	178.675	54,7%	168.170
Geslacht	Man	59,5%	110.305 **	59,5%	115.441 **
	Vrouw	53,1%	113.907	53,1%	108.771
Totaal		56,3%	224.212	56,4%	224.212

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022; ** significant bij $p < 0.01$.

5 Clustering vragen in thema's

Met uitzondering van de nieuwe, aanvullende vragen over het ervaren effect van corona op de gegeven rapportcijfers en de beoordeling van het online onderwijs, is de vragenlijst op inhoudelijk vlak niet veranderd in vergelijking met de JOB-monitor van 2020. Deze twee, naar alle waarschijnlijkheid eenmalig bevroegde componenten, zijn niet voorzien om deel uit te maken van een overkoepelende schaalscore. De thematische indeling naar clusters is daarom in 2022 niet anders dan in 2020 het geval was.

Naast verwantschap tussen variabelen op theoretische gronden, is ook vanuit statistisch oogpunt nagegaan in hoeverre sommige vragen gegroepeerd opgenomen kunnen worden binnen een gecombineerde schaal. Zulke clusterscores kunnen een globale indicatie bieden welke onderdelen de mbo-studenten als goed of minder goed beleven. Desgewenst kan na een eerste signaal een verdieping op vraagniveau volgen om te achterhalen welke onderliggende elementen hiervoor verantwoordelijk zijn.

Tabel 5 geeft de uitkomsten weer van de factor- en betrouwbaarheidsanalyses, die toegepast zijn om de schaalbaarheid van de vragen uit de JOB-monitor 2022 te toetsen. Per item bevat dit overzicht drie indicatoren, waarbij de communaliteit informatie geeft over de proportie van de variantie die door de factor wordt bepaald (ondergrens: 0,3). Een factorlading vertegenwoordigt de correlatie tussen de verschillende items en de beoogde schaal (vereist: 0,4). Als betrouwbaarheidsmaat is de Cronbach's alpha (minimale waarde: 0,7) gebruikt en de indicatie 'alpha if item deleted' toont aan hoe betrouwbaar een schaal zonder deze afzonderlijke variabele is. Alle cijfers in de laatste drie kolommen wijken maximaal 0,02 af van de equivalenten in 2020.

Antwoorden die opties als 'niet van toepassing' of 'weet ik niet' representeren, vallen buiten de berekeningen van clusterscores. Op die manier is het bij vragen met dat type responscategorie geoorloofd om een missende waarde te hebben en toch meegeteld te worden binnen die schaal. Het kan dus voorkomen dat clusterscores niet voor elke student op hetzelfde aantal vraagscores zijn gebaseerd. Daarentegen wordt per record enkel een themascore toegekend indien minstens twee van de onderliggende variabelen een geldige waarde bevatten.

Tabel 5: Communaliteiten, factorladingen en Cronbach's alpha JOB-monitor 2022 (PCA³)

Cluster	Communaliteit	Factorlading	Alpha if item deleted
<i>Onderwijs en begeleiding</i>			
▪ Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?	0,66	0,81	0,81
▪ Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?	0,59	0,77	0,82
▪ Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?	0,66	0,81	0,81
▪ Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?	0,59	0,77	0,81
▪ Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?	0,45	0,67	0,84
▪ Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze?	0,46	0,68	0,84
(Cronbach's alpha=0,84)			

3 Specificaties: missing = listwise (default); method = correlation (default); Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tabel 5: (vervolg) Communaliteiten, factorladingen en Cronbach's alpha JOB-monitor 2022 (PCA)

Cluster	Communaliteit	Factorlading	Alpha if item deleted
<i>Informatie</i>			
▪ Wat vind je van hoe school je op de hoogte houdt over hoe het met je gaat in je studie?	0,56	0,75	0,71
▪ Wat vind je van de informatie die school je geeft over je rechten en plichten?	0,63	0,79	0,69
▪ Wat vind je van hoe school omgaat met klachten?	0,61	0,78	0,70
▪ Vragen de docenten wat je van de lessen vindt?	0,37	0,61	0,75
▪ Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van de schoolkosten?	0,43	0,65	0,74
(Cronbach's alpha=0,76)			
<i>Omgeving, sfeer en veiligheid</i>			
▪ Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding?	0,61	0,78	0,64
▪ Ga je met plezier naar school?	0,59	0,77	0,65
▪ Voel je je veilig op school?	0,50	0,71	0,67
▪ Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren?	0,44	0,66	0,67
▪ Wat vind je van de kantine op school?	0,30	0,54	0,72
(Cronbach's alpha=0,72)			
<i>Lesmateriaal en toetsen</i>			
▪ Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken?	0,55	0,74	0,71
▪ Je hebt boeken en lesmaterialen moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen?	0,42	0,65	0,76
▪ Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd?	0,47	0,68	0,74
▪ Wat vind je van de keuzedelen waaruit je kunt kiezen?	0,58	0,76	0,71
▪ Wat vind je van de inhoud van de keuzedelen?	0,60	0,78	0,71
(Cronbach's alpha=0,77)			
<i>Stage (bol) school</i>			
▪ Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?	0,73	0,86	0,69
▪ Wat vind je van hoe <u>school</u> je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?	0,76	0,87	0,66
▪ Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpv-plek?	0,62	0,79	0,79
(Cronbach's alpha=0,79)			
<i>Stage (bol) leerbedrijf (correlatie: 0,65)</i>			
▪ Wat vind je van hoe <u>het leerbedrijf</u> je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?			
▪ Wat vind je van wat je leert op je stage/bpv?			
<i>Werkplek (bbl) school (correlatie: 0,50)</i>			
▪ Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?			
▪ Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?			
<i>Werkplek (bbl) werkplek (correlatie: 0,68)</i>			
▪ Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?			
▪ Wat vind je van wat je leert op je werkplek?			

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022. PCA uitgevoerd op separate cluster voor de tekst op betrouwbaarheid. Voor een verantwoording van de factorstructuur verwijzen we naar het validatierapport ontwikkeling nieuwe vragenlijst⁴

4 Zie ook: Broek, A. van den, Brukx, D. & Lodewick, J. (2019). Herziening vragenlijst JOB-monitor 2020. Nijmegen: ResearchNed.

Niet alle variabelen van de JOB-monitor van 2022 kunnen binnen een gemeenschappelijke schaalscore worden verenigd. Het gaat dan om deze categorische en oordeelvragen:

- Wat vind je van de lessen Nederlands?
- Wat vind je van de lessen rekenen?
- Wat vind je van de lessen Engels?
- Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
- Was/Is het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?
- Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?
- Heb je leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes?
- Weten jouw docenten dat je een beperking hebt?
- Wat vind je van de hulpmiddelen en aanpassingen op school voor jouw beperking?
- Is er een studentenraad op jouw school?
- Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
- Welk rapportcijfer geef je jouw opleiding?
- Welk rapportcijfer geef je jouw school?
- Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:
- Wat vind je van de online lessen die je dit schooljaar vanuit thuis volgt?

6 Rapportcijfers in het licht van corona

Zoals eerder aangegeven was het voor de JOB-monitor 2022 van belang na te gaan of de resultaten beïnvloed zouden worden door de verschillende lockdowns tijdens de veldwerkperiode en door de coronacrisis in het algemeen. Om de mogelijkheid te hebben hiervoor (eventueel) te corrigeren, is een controlevraag opgenomen die luidt als volgt:

Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:

- veel hoger zijn
- een beetje hoger zijn
- hetzelfde zijn
- een beetje lager zijn
- veel lager zijn

Het is goed om te beseffen dat deze vraag ook anders geïnterpreteerd kan worden dan deze bedoeld was. De vraag, die naar de perceptie van studenten van een mogelijk verschil vraagt, greep terug op de twee voorgaande vragen naar rapportcijfers voor de school en de opleiding. Het kan zo zijn dat studenten toch gedacht hebben aan al hun antwoorden op de vragenlijst. Daarnaast wordt gevraagd naar een perceptie: wellicht dat deze afwijkt van het daadwerkelijke gedrag.

Gedurende het veldwerk was er sprake van schoolsluitingen in de volgende periode:

- 1-12-2021 t/m 19-12-2021: scholen open;
- 20-12-2021 t/m 16-1-2022: scholen dicht;
- 17-1-2022 t/m einde veldwerk: scholen open.

In dit hoofdstuk beschrijven we allereerst basale statistieken op deze vraag. Daarna kijken we in hoeverre de rapportcijfers afwijken in drie hiervoor beschreven tijdvakken en naar de scores op de ‘coronavraag’. Tot slot wordt met behulp van een multivariate analyse vastgesteld hoe groot de relatie is tussen de tijdvakken, de antwoorden op de ‘coronavraag’ en de gegeven rapportcijfers en sluiten we af met een advies aan het deskundigenpanel. Tabel 6 laat zowel de kolom- als rijpercentages zien voor de samenhang in de score op de ‘coronavraag’ en de verschillende tijdvakken.

De eerste constatering is dat voor meer dan de helft (52%) van de respondenten het rapportcijfer niet anders is dan ze normaal gegeven zouden hebben. In de periode vóór de schoolsluiting ligt dit percentage iets hoger (55%), maar verschillen tussen de drie tijdvakken zijn niet noemenswaardig. De tweede constatering is dat de groep voor wie het rapportcijfer zonder corona lager zou zijn (de groep die nu een hoger rapportcijfer hebben gegeven dan ze zonder corona zouden doen) klein is (in totaal 2,1%). De groep die zonder corona een hoger of veel hoger cijfer zouden hebben gegeven (dus waarvan nu het cijfer ‘te laag’ is) heeft een omvang van 45,7 procent.

De slotbevinding is dat, als corona als heeft meegewogen, het vooral gaat om een negatief effect op de gegeven rapportcijfers voor opleiding en school.

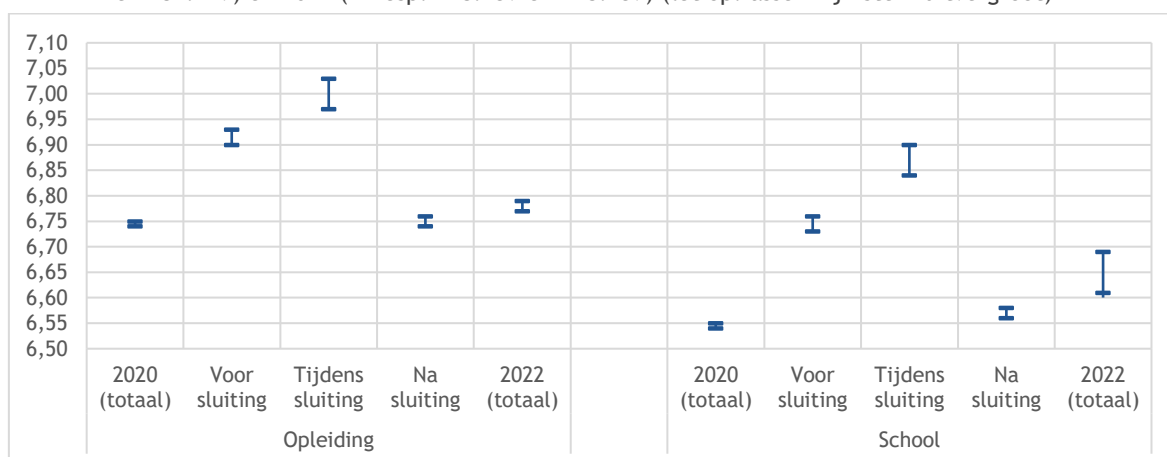
Tabel 6: Samenhang tussen effect corona ('Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:') en lockdownperiode (gemiddelden), kolom- en rijpercentages

	Veel hoger		Hoger		Gelijk		Lager		Veel lager		2022 (totaal)	
	n	col%	n	col%	n	col%	n	col%	n	col%	n	col%
Voor sluiting	2.554	12%	9.866	13%	16.180	14%	425	13%	153	13%	29.179	13%
Tijdens sluiting	778	4%	3.149	4%	4.189	4%	89	3%	38	3%	8.243	4%
Na sluiting	18.018	84%	65.580	83%	93.748	82%	2.845	85%	1.000	84%	181.191	83%
2022 (totaal)	21.350	100%	78.596	100%	114.117	100%	3.359	100%	1.191	100%	218.613	100%
	n	col%	n	col%	n	col%	n	col%	n	col%	n	col%
Voor sluiting	2.554	9%	9.866	34%	16.180	55%	425	1%	153	1%	29.179	100%
Tijdens sluiting	778	9%	3.149	38%	4.189	51%	89	1%	38	0%	8.243	100%
Na sluiting	18.018	10%	65.580	36%	93.748	52%	2.845	2%	1.000	1%	181.191	100%
2022 (totaal)	21.350	10%	78.596	36%	114.117	52%	3.359	2%	1.191	1%	218.613	100%

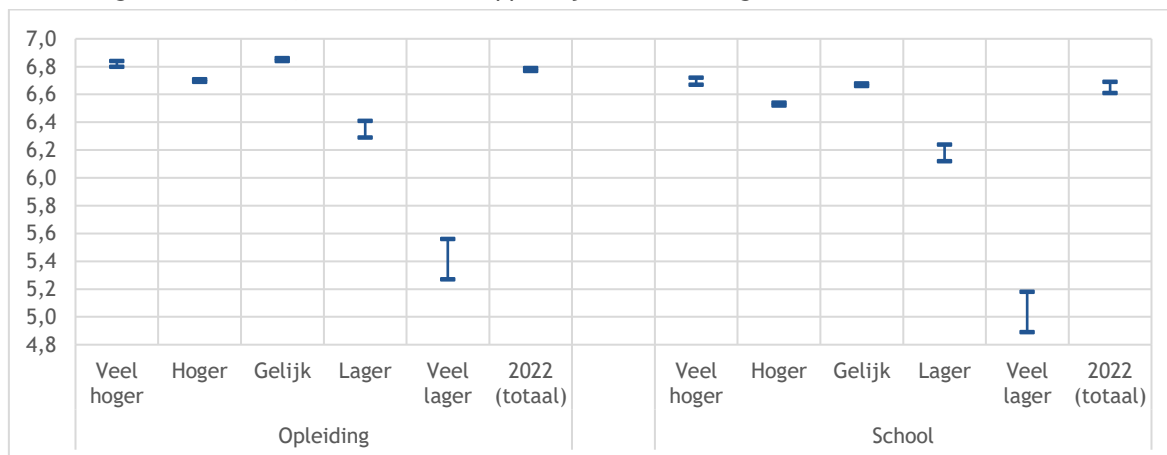
Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022, n=218.613; chisq. = 160.629,401; p <0,01.

Wat betekent het voor de rapportcijfers in vergelijking tot de meting van 2020? Figuur 1 toont de rapportcijfers van 2020, de cijfers in de onderscheiden tijdvakken in 2022 en de rapportcijfers van 2022 (95%-betrouwbaarheidsintervallen); figuur 2 laat de rapportcijfers zien, onderscheiden naar de antwoorden op de 'coronavraag'. Om de verschillen goed te kunnen zien, zijn de assen sterk uitvergroet. Het eerste dat opvalt is dat de rapportcijfers voor de totale groep dit jaar hoger zijn dan in 2020 (de gemiddelden zijn eveneens weergegeven in tabel 7). Het tweede dat opvalt is dat de rapportcijfers voor studenten die aangeven dat het rapportcijfer zonder corona lager zou zijn (dus in feite het rapportcijfer in 2022 relatief 'hoog' is) een veel lager rapportcijfer geven dan alle andere groepen. Het derde dat opvalt is dat in de periode tijdens de schoolsluiting (in totaal 4% van alle respons) hogere rapportcijfers zijn gegeven dan in de periode vóór (13% van alle respons) en na de schoolsluiting (83% van alle respons). De laatste cijfers werden gegeven in de periode vanaf 17 januari 2022 (na de schoolsluiting). Uit de grafieken kunnen we ook afleiden dat, indien alleen de respons na de schoolsluiting wordt vergeleken met het totaal van 2020 en 2022, dan zijn we dat met name de vroege respons atypisch is (hogere rapportcijfers).

Figuur 1: 95% betrouwbaarheidsintervallen (gewogen) voor verschillen in rapportcijfer voor opleiding en school naar lockdownperiodes tijdens het veldwerk, inclusief totalen voor 2020 (n=resp. 257.179 en 257.179) en 2022 (n=resp. 218.739 en 218.739) (let op: assen zijn sterk uitvergroet)

Figuur 2: 95% betrouwbaarheidsintervallen voor de verschillen in rapportcijfer voor opleiding en instelling gerelateerd aan de vraag in hoeverre corona van invloed is geweest op het rapportcijfer 'Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:'

Tabel 7: Gemiddelde rapportcijfers naar lockdownperiode en antwoorden op 'coronavraag' ('Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:')

	Veel hoger zijn		Hoger zijn		Gelijk zijn		Lager zijn		Veel lager zijn		Totaal	
	Gem.	n	Gem.	n	Gem.	n	Gem.	n	Gem.	n	Gem.	n
Opleiding												
Voor sluiting	7,0	2.554	6,8	9.866	7,0	16.180	6,5	425	6,1	153	6,9	29.179
Tijdens sluiting	7,0	778	6,9	3.149	7,1	4.189	6,8	89	6,3	38	7,0	8.243
Na sluiting	6,8	18.018	6,7	65.580	6,8	93.748	6,3	2.845	5,3	1.000	6,7	181.191
2022 (totaal)	6,8	21.350	6,7	78.596	6,9	114.117	6,4	3.359	5,4	1.191	6,8	218.613
School												
Voor sluiting	6,8	2.554	6,6	9.866	6,8	16.180	6,3	425	5,2	153	6,7	29.179
Tijdens sluiting	6,9	778	6,8	3.149	7,0	4.189	6,5	89	5,9	38	6,9	8.243
Na sluiting	6,7	18.018	6,5	65.580	6,6	93.748	6,1	2.845	5,0	1.000	6,6	181.191
2022 (totaal)	6,7	21.350	6,5	78.596	6,7	114.117	6,2	3.359	5,0	1.191	6,6	218.613
2020 (totaal)											6,6	

Bron: ResearchNed; JOB-Monitor 2022

Ook uit een multivariate analyse (gecorrigeerd voor studentkenmerken) zien we dat de rapportcijfers in 2022 significant hoger zijn dan die in 2020 (tabel 8). Al met al concluderen we dat de rapportcijfers in 2022 iets hoger liggen dan in 2020 en dat in de eerste veldwerkperiode (in totaal 17% van de respons) hogere rapportcijfers zijn gegeven dan in de laatste periode. De verklaaringskracht van deze modellen is gering.

Tabel 8: Regressiemodel verschillen rapportcijfers naar jaar gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken

	B	Std. Error	Bèta	t	Sig.	Partial
Rapportcijfer opleiding (adj. R2=,01)						
(Constant)	6,805	,006		1052,443	,000	
Niveau (ref=1-2)	-,118	,006	-,031	-21,151	,000	-,031
Leerweg (ref=BBL)	,017	,005	,005	3,440	,001	,005
Geslacht (ref=man)	,037	,004	,012	8,428	,000	,012
Meetjaar (ref=2020)	,040	,004	,013	9,280	,000	,013
Rapportcijfer school (adj. R2=,04)						
(Constant)	6,696	,007		970,089	,000	
Niveau (ref=1-2)	-,254	,006	-,062	-42,639	,000	-,062
Leerweg (ref=BBL)	,043	,005	,012	8,043	,000	,012
Geslacht (ref=man)	,049	,005	,016	10,599	,000	,015
Meetjaar (ref=2020)	,060	,005	,019	12,957	,000	,019

Bron: ResearchNed; JOB-Monitor 2022

Ten aanzien van de rapportcijfers die gegeven worden voor de opleiding, is er een interactie-effect met de tijdvakken (tabel 9). Een analyse waarin alleen de respons vanaf 17-1-2022 is meegenomen (vroeg respons buiten beschouwing gelaten) laat zien dat de verschillen in rapportcijfers die studenten geven aan hun opleiding tussen de twee meetjaren verdwenen zijn. Dit geldt niet voor de rapportcijfers voor de school. Die zijn, ook als de vroeg respons wordt weggelaten, in 2022 nog steeds significant hoger dan in 2020.

Tabel 9: Regressiemodel verschillen rapportcijfers naar jaar gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken (alleen 2020 vergeleken met de respons na 17-1-2022)

	B	Std. Error	Bèta	t	Sig.	Partial
<i>Rapportcijfer opleiding (adj. R2=0,01)</i>						
(Constant)	6,798	,007		1016,244	,000	
Niveau (ref=1-2)	-,107	,006	-,028	-18,408	,000	-,028
Leerweg (ref=BBL)	,015	,005	,004	2,885	,004	,004
Geslacht (ref=man)	,037	,005	,013	8,196	,000	,012
Meetjaar (ref=2020)	,009	,005	,003	1,909	,056	,003
<i>Rapportcijfer school (adj. R2=0,04)</i>						
(Constant)	6,687	,007		936,739	,000	
Niveau (ref=1-2)	-,246	,006	-,060	-39,495	,000	-,060
Leerweg (ref=BBL)	,046	,006	,012	8,202	,000	,012
Geslacht (ref=man)	,051	,005	,016	10,588	,000	,016
Meetjaar (ref=2020)	,025	,005	,008	5,220	,000	,008

Bron: ResearchNed; JOB-Monitor 2022

Tot slot is gekeken naar de relatie tussen het effect van de tijdvakken en het antwoord op de coronavraag enerzijds en de rapportcijfers anderzijds (alleen 2022, tabel 10). De verklaaringskracht van deze modellen is niet groot, maar het geeft een inkijk in de verschillen tussen de tijdvakken. Daaruit komt naar voren dat er gedurende de schoolsluiting hogere rapportcijfers zijn gegeven voor zowel de opleiding als de school. De effecten van de 'coronavraag' zijn lastig te interpreteren. De groep die anders een lager cijfer zou geven (i.e. de groep die nu eigenlijk een 'te hoog' cijfer heeft gegeven) laten een *veel lager rapportcijfer* zien. Door corona is deze groep iets positiever maar nog veel negatiever dan de rest. Het gaat hier om een zeer kleine groep studenten. Ook de groep die anders een hoger cijfers zou hebben gegeven (en die nu eigenlijk een te laag cijfer gaf), laat ook een *lager rapportcijfer zien*, maar veel minder laag dan de eerste groep.

Tabel 10: Regressiemodel effect corona en lockdownperiode op rapportcijfers

	B	Std. Error	Bèta	t	Sig.	Partial
<i>Rapportcijfer opleiding (adj. R2=0,08)</i>						
(Constant)	6,980	,009		766,261	,000	
Lockdown (tijdens schoolsluiting, ref=voor sluiting)	,088	,018	,011	4,773	,000	,010
Lockdown (na schoolsluiting, ref=voor sluiting)	-,159	,009	-,040	-17,065	,000	-,036
Lager cijfer (ref=geen verschil)	-,744	,022	-,071	-33,245	,000	-,071
Hoger cijfer (ref=geen verschil)	-,122	,006	-,041	-18,966	,000	-,040
<i>Rapportcijfer school (adj. R2=0,08)</i>						
(Constant)	6,805	,010		698,023	,000	
Lockdown (tijdens schoolsluiting, ref=voor sluiting)	,130	,020	,016	6,568	,000	,014
Lockdown (na schoolsluiting, ref=voor sluiting)	-,170	,010	-,040	-16,976	,000	-,036
Lager cijfer (ref=geen verschil)	-,787	,024	-,071	-32,896	,000	-,070
Hoger cijfer (ref=geen verschil)	-,105	,007	-,033	-15,275	,000	-,033

Bron: ResearchNed; JOB-Monitor 2022

Vraag aan het deskundigenpanel:

Ons advies is dat er op basis van deze gegeven geen aanleiding is om de cijfers te corrigeren. De invloed van corona op is er wel, maar is ook diffuus. Met name de groep die anders negatiever zou zijn, is klein; hun resultaten zijn moeilijk interpreteerbaar. De hogere rapportcijfers die dit jaar zijn gegeven zijn deels te verklaren door de periode waarin de vragenlijst is ingevuld (alleen rapportcijfer voor de opleiding, niet voor de school), maar wellicht zijn er ook andere factoren die hierop van invloed zijn en niet zijn meegenomen in de analyses. Het deskundigenpanel adviseert geen correctie door te voeren.

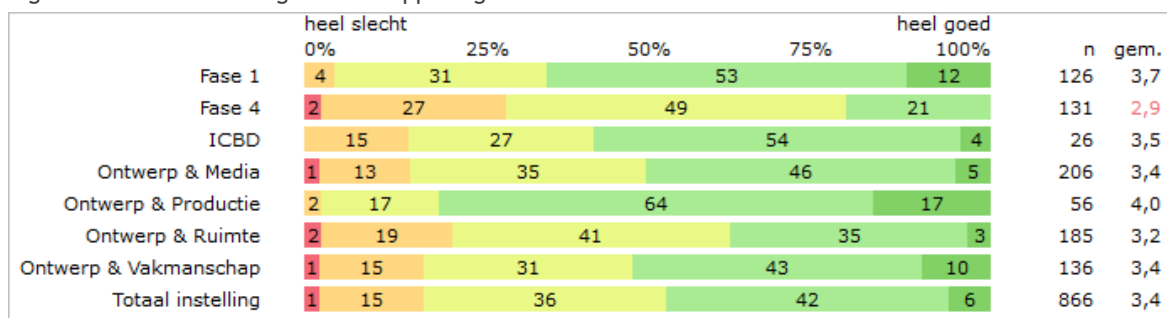
7 Rapportages met resultaten

7.1 Instellingsrapportages en -bestanden

Omstreeks half mei krijgen mbo-scholen die hebben deelgenomen aan de JOB-monitor toegang tot de onderzoeksresultaten van hun eigen studenten. Dit zal onder embargo en nadrukkelijk voor intern gebruik zijn, tot aan de overhandiging van het landelijke rapport aan de minister en de openbare publicatie ervan.

Standaard bieden we HTML-grafieken (zie figuur 3) aan, die tevens via pdf in te zien en naar Excel te exporteren zijn. Hierin zijn geaggregeerde cijfers voor de gehele instelling en uitgesplitst naar maximaal drie verschillende indelingen terug te vinden. Het betreft per rapportage telkens alle cluster- of alle vragescorres, op een eigen pagina in kaart gebracht voor elke set aan kenmerken (bijvoorbeeld locaties, teams of klassen). De uitsplitsingen betreffen over het algemeen voor een mbo-school relevante kenmerken, die zij zelf hebben aangeleverd. Met deze informatie, anders dan hetgeen vanuit BRON bekend is, kan gericht gestuurd worden binnen de eigen organisatie. Per rij worden geen percentages en gemiddelde - indien van toepassing - weergegeven wanneer deze betrekking zouden hebben op de input van minder dan vijf mbo'ers.

Figuur 3: Voorbeeld van grafische rapportage JOB-monitor

Tegelijkertijd verstrekken we eveneens gegevensbestanden (SPSS en Excel) met ongeveer dezelfde informatie, maar dan op studentniveau te raadplegen. Zo kunnen instellingen ook hun eigen berekeningen uitvoeren. Deze data zijn binnen iedere variabele geanonimiseerd en om de privacy van de mbo-studenten ook bij het combineren van (achtergrond)gegevens uit meerdere kolommen te garanderen volgens richtlijnen van de AVG, hebben daartoe namens mbo-instellingen bevoegde medewerkers een overeenkomst ondertekend. In beide bestandsvarianten is de algehele weegfactor van het onderzoek opgenomen. De Excel-versie bevat een extra werkblad met instructies over het toepassen ervan en een codeboek van alle variabelen.

7.2 Online rapportage

Een belangrijk streven van JOB is om hun achterban, zijnde alle mbo-studenten, op een gemakkelijke en toegankelijke manier met de uitkomsten van dit landelijke onderzoek in aanraking te kunnen brengen. Dit gebeurt door middel van online tool, beheerd door iO (infinite Opportunities).

ResearchNed levert alle afzonderlijke cijfers in het gewenste format aan, zodat de website zelf geen berekeningen uit hoeft te voeren. Vanwege het meer openbare karakter van deze informatiebron zijn er geen resultaten zichtbaar van subgroepen kleiner dan vijftien. Voor iedere vraag of cluster kunnen totalen landelijk, per instelling of per opleidingsdomein bekeken worden. Hierbij zijn vergelijkingen tussen de JOB-monitor 2022 en de JOB-monitor 2020 mogelijk.

7.3 Landelijk rapport

Voor iedere geïnteresseerde in deze materie wordt een papieren rapport uitgebracht met daarin het landelijke beeld van de scores. Hiervan verschijnt ook een digitale versie (pdf) online, onder andere op de JOB-website. De cijfers worden naast die van de meting(en) ervoor gepresenteerd, JOB benoemt wat voor het gevoerde beleid belangrijke aandachts- of aanknopingspunten zijn en de bevindingen worden afgezet tegen enkele achtergrondkenmerken, zoals leerweg, niveau, geslacht en soort onderwijsinstelling. In het kader van de leesbaarheid van dit naslagwerk wordt niet elke statistische toets(eenheid) vermeld.

7.4 Gebruik data door derden

Sinds de uitvoering van de JOB-monitor 2018 stelt JOB de onderzoeksdata beschikbaar via het online data-archief van DANS.⁵ Verzoeken voor het gebruik daarvan worden door een of meerdere medewerkers van JOB beoordeeld op de mate waarin deze overeenkomen met hun doeleinden die betrekking hebben op het meten en verbeteren van oordelen over het mbo.

Wanneer men gegevens uit de JOB-monitor verwerkt in een eigen rapportage, dient hiervan ook een kopie aan JOB overhandigd te worden.

5 DANS is een instituut van KNAW en NWO en staat voor Data Archiving and Networked Services, zie <https://dans.knaw.nl/nl>

8 Het deskundigenpanel

We besluiten dit verantwoordingsdocument met een aantal concrete vragen aan de deskundigen die ons dit jaar adviseren over de JOB-monitor. Deze kwesties luiden als volgt:

- (1) Heeft u op- dan wel aanmerkingen in relatie tot de gehanteerde methoden voor het bewerken van de data die bij de uitvoering van de JOB-monitor zijn verkregen?

Enige controle naar aanleiding van de cleaning in de toekomst is wenselijk (met het oog op de volgorde) en wellicht een suggestie voor de toekomst (zie 8.2). In grote lijnen is het deskundigenpanel het eens met de door de onderzoekers gehanteerde methoden.

- (2) Heeft u bezwaren tegen de opname in de data van een klein groepje studenten dat de enquête, afgezien van de dit jaar toegevoegde (instellings)vragen en de twee coronavragen, vlak voor de officiële start van het onderzoek heeft ingevuld?

Het deskundigenpanel heeft geen bezwaren tegen het opnemen van de vroege invullers, daar een en andere helder en transparant is toegelicht en de respondenten voldoende gelijkheid hebben in de basisvragen met de overige invullers.

- (3) Vindt u dat de cluster- en vraagscores uit de metingen van 2020 en 2022, ondanks/dankzij/ vanwege het effect van corona op de belevingswereld van mbo'ers, met elkaar vergeleken kunnen worden, en wat is uw advies naar aanleiding van de corona-analyses: moeten er correctie worden gedaan of zijn de gevolgen dermate klein dat we, met de gegeven verantwoording, de resultaten publiceren zoals ze nu voorliggen.

Het deskundigenpanel is van mening dat rapportage doorgang kan vinden (na de eerder genoemde check op data-cleaning) en dat er geen correcties toegepast hoeven te worden. De onderzoekers kunnen enkel constateren (en daarbij vergelijken met voorgaande jaren), maar niets verklaren met behulp van deze analyses.

8.1 Slotbevindingen

Uiteindelijk kunnen ResearchNed en het deskundigenpanel stellen dat de rapportcijfers tenminste niet gedaald zijn en wellicht iets gestegen. Dit is een zeer algemeen beeld dat geldt voor de onderzoekspopulatie als geheel: wat de uitkomsten voor individuele instellingen zijn en wat deze uitkomsten betekenen, zullen instellingen zelf verder moeten bestuderen.

8.2 Suggesties voor de toekomst

Uit het overleg met het deskundigenpanel kwamen nog enkele suggesties naar voren waar in de toekomst rekening mee kan worden gehouden in zowel de vragenlijst als het onderzoek.

- (1) De vraag naar leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes is niet breed genoeg. De onderzoekers kunnen overwegen of het wenselijk is deze vraag breder te stellen, door bijvoorbeeld ook te vragen naar zaken als mantelzorg. Wellicht kan er gesproken worden over studenten met een ondersteuningsbehoeften, of studenten onder bijzondere omstandigheden.
- (2) Gedurende het inlogproces bij DUO wordt gevraagd naar geslacht. De vraag is of er respondenten voortijdig afhaken omdat ze dit niet aan willen geven. Wanneer dit gegeven uit de inlogfaciliteit gehaald zou worden, is het voor de onderzoekers belangrijk om te beseffen dat zij met behulp van dit gegeven weging toepassen, en er dus alsnog naar willen vragen. Op diverse plekken (zoals het Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek, NPSO) houdt men zich bezig met hoe genderseks het best gemeten kan worden. Het advies is deze ontwikkeling in de gaten te houden voor een volgende editie.

- (3) Aan JOB wordt het advies gegeven met de respondenten/studenten in gesprek te gaan over de effecten van Corona. Zoals aangegeven kan men op basis van het onderzoek enkel constateren en niet verklaren. Met behulp van een meer kwalitatieve benadering zoals gesprekken of focusgroepen, kan er dieper ingegaan worden op de effecten van corona voor de mbo-student.

Bijlage I Vragenlijst JOB-monitor 2022

Thema: Lessen

- 1 Wat vind je van de lessen Nederlands? [heel slecht - heel goed + ik krijg geen lessen Nederlands]
- 2 Wat vind je van de lessen rekenen? [heel slecht - heel goed + ik krijg geen lessen rekenen]
- 3 Wat vind je van de lessen Engels? [heel slecht - heel goed + ik krijg geen lessen Engels]

Thema: Onderwijs en begeleiding

- 4 Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren? [heel slecht - heel goed]
- 5 Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven? [heel slecht - heel goed]
- 6 Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding? [heel slecht - heel goed]
- 7 Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening? [heel slecht - heel goed + niet van toepassing/weet ik niet]
- 8 Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst? [heel slecht - heel goed]
- 9 Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze? [heel slecht - heel goed]

Thema: Informatie

- 10 Wat vind je van hoe school je op de hoogte houdt over hoe het met je gaat in je studie? [heel slecht - heel goed]
- 11 Wat vind je van de informatie die school je geeft over je rechten en plichten? [heel slecht - heel goed + ik heb hier geen informatie over gekregen]
- 12 Wat vind je van hoe school omgaat met klachten? [heel slecht - heel goed + hier heb ik geen ervaring mee]
- 13 Vragen de docenten wat je van de lessen vindt? [nee, bij geen enkel vak - ja, bij alle vakken]
- 14 Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van de schoolkosten? [heel slecht - heel goed]

Thema: Omgeving, sfeer en veiligheid

- 15 Wat vind je van de sfeer binnen jouw opleiding? [heel slecht - heel goed]
- 16 Ga je met plezier naar school? [helemaal niet - ja, zeker]
- 17 Voel je je veilig op school? [helemaal niet - ja, zeker]
- 18 Wat vind je van de werkplekken op school waar je rustig kunt studeren? [heel slecht - heel goed + er zijn geen werkplekken]
- 19 Wat vind je van de kantine op school? [heel slecht - heel goed + bij ons is er geen kantine]

Thema: Lesmateriaal en toetsen

- 20 Wat vind je van het lesmateriaal en de boeken? [heel slecht - heel goed]
- 21 Je hebt boeken en lesmaterialen moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen? [nee, helemaal niet - ja, voor alle vakken + ik heb geen boeken of lesmateriaal moeten kopen]
- 22 Wat vind je van hoe goed toetsen aansluiten bij wat je hebt geleerd? [heel slecht - heel goed]
- 23 Wat vind je van de keuzedelen waaruit je kunt kiezen? [heel slecht - heel goed + ik kan (nog) geen keuzedelen kiezen]
- 24 Wat vind je van de inhoud van de keuzedelen? [heel slecht - heel goed; alleen als vraag 23 ≠ ik kan geen keuzedelen kiezen]

Thema: Stage (bol) [alleen bol]

- 25 Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
- Ja, ik loop op dit moment stage/bpv
 - Ja, ik heb stage/bpv gelopen maar doe dat nu niet
 - Nee
- 26 Was {Is} het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?
- Nee
 - Ja
 - Niet van toepassing
- 27 Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv? [heel slecht - heel goed; alleen als vraag 25≠ □]
- 28 Wat vind je van hoe school je heeft begeleid {begeleidt} tijdens je stage/bpv? [heel slecht - heel goed; alleen als vraag 25≠ □]
- 29 Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpv-plek? [heel slecht - heel goed; alleen als vraag 25≠]
- 30 Wat vind je van hoe het leerbedrijf je heeft begeleid {begeleidt} tijdens je stage/bpv? [heel slecht - heel goed; alleen als vraag 25≠]
- 31 Wat vind je van wat je leert op je stage/werkplek? [heel slecht - heel goed; alleen als vraag 25≠]

Thema: Stage (bbl) [alleen bbl]

- 32 Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school? [heel slecht - heel goed]
- 33 Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek? [heel slecht - heel goed]
- 34 Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding? [heel moeilijk - heel makkelijk]
- 35 Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt? [heel slecht - heel goed]
- 36 Wat vind je van wat je leert op je werkplek? [heel slecht - heel goed]

Thema: Studeren met een beperking

- 37 Heb je een van de volgende leerproblemen, beperkingen of blijvende ziektes?
- Gedragsproblemen (bijv. ADHD, ADD of concentratieproblemen).
 - Autisme.
 - Dyslexie of dyscalculie.
 - Een blijvende ziekte of aandoening (bijv. migraine, eczeem, epilepsie of diabetes).
 - Een psychische aandoening (bijv. depressie, angststoornis of een eetstoornis).
 - Een beperking in beweging (bijv. niet goed kunnen lopen).
 - Een functionele beperking (dit is een beperking die voor jou het dagelijks leven moeilijker maakt, bijv. stotteren, blind zijn, doof zijn).
 - Een andere beperking of ziekte.
- Nee [naar vraag 40]
 - Ja
 - Dit wil ik niet zeggen [naar vraag 40]
- 38 Weten jouw docenten dat je een beperking hebt? [alleen als vraag 37= □]
- Ja, mijn docenten weten dat ik een beperking heb
 - Nee, mijn docenten weten niet dat ik een beperking heb
 - Ik weet niet of mijn docenten weten dat ik een beperking heb
- 39 Wat vind je van de hulpmiddelen en aanpassingen op school voor jouw beperking? [heel slecht - heel goed + niet van toepassing/weet ik niet; alleen als vraag 37= □]

Thema: Medezeggenschap

- 40 Is er een studentenraad op jouw school?
- Ja
 - Nee
 - Weet ik niet
- 41 Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan? [zeker niet - heel graag]

Thema: Algemene tevredenheid

- 42 Welk rapportcijfer geef je jouw opleiding? [rapportcijfer: 1 - 10]
- 43 Welk rapportcijfer geef je jouw school? [rapportcijfer: 1 - 10]
- 44 Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:
 - veel hoger zijn
 - een beetje hoger zijn
 - hetzelfde zijn
 - een beetje lager zijn
 - veel lager zijn
- 45 Wat vind je van online lessen die je dit schooljaar vanuit thuis volgt? [heel slecht - heel goed + ik krijg geen online lessen]

Bijlage II Netto respons per instelling JOB-monitor 2022

Tabel 11: Netto respons per instelling JOB-monitor 2022

	Netto respons	Populatie	% Netto respons
Aeres MBO	2.930	5.246	55,9%
Albeda	10.895	21.739	50,1%
Alfa-college	6.778	12.649	53,6%
Aventus	4.980	11.504	43,3%
Cibap vakschool voor vormgeving	698	1.734	40,3%
Curio	7.136	15.446	46,2%
Da Vinci College	3.398	7.595	44,7%
De Leijgraaf	1.716	3.956	43,4%
Deltion	8.256	16.466	50,1%
Friesland College	4.517	8.658	52,2%
Graafschap College	4.863	9.631	50,5%
Grafisch Lyceum Rotterdam	1.802	3.669	49,1%
Grafisch Lyceum Utrecht	1.174	2.224	52,8%
Hogeschool Tio	119	197	60,4%
Hoornbeeck College	4.431	6.974	63,5%
Horizon College	5.079	12.508	40,6%
Hout- en Meubileringscollege	2.336	4.136	56,5%
IVA Driebergen	144	234	61,5%
Koning Willem I College	7.453	13.806	54,0%
Landstede mbo	6.692	11.339	59,0%
Leidse instrumentmakers School	252	361	69,8%
Lentiz onderwijsgroep	970	1.779	54,5%
MBO Amersfoort	3.273	8.002	40,9%
MBO Utrecht	2.674	5.438	49,2%
mboRijnland	8.499	16.745	50,8%
Mediacollege Amsterdam, vmbo	1.575	2.648	59,5%
Noorderpoort	7.607	13.667	55,7%
Notenboom	4	56	7,1%
Onderwijsgroep Tilburg	5.170	8.260	62,6%
Politieacademie	462	3.990	11,6%
Regio College	2.556	5.347	47,8%
Rijn IJssel	4.771	10.739	44,4%
ROC A12	3.656	6.086	60,1%
ROC Drenthe College	4.557	7.835	58,2%
ROC Friese Poort	7.306	11.866	61,6%
ROC Kop van Noord-Holland	1.592	3.258	48,9%
ROC Menso Alting	338	683	49,5%
ROC Midden Nederland	7.989	17.045	46,9%
ROC Mondriaan	6.549	19.654	33,3%
ROC Nijmegen	5.641	10.064	56,1%
ROC Nova College	5.904	11.506	51,3%
ROC Rivor	906	2.791	32,5%
ROC Ter AA	1.878	3.339	56,2%
ROC TOP	1.091	3.632	30,0%
ROC van Twente	10.670	19.608	54,4%
Scalda	4.624	8.867	52,1%
SG De Rooi Pannen	3.724	5.720	65,1%
SintLucas	1.883	2.744	68,6%
Soma college	463	1.266	36,6%
STC Group	1.886	4.099	46,0%
Stichting Clusius College	609	1.514	40,2%
Summa College	7.902	17.992	43,9%

	Netto respons	Populatie	% Netto respons
SVO vakopleiding food	784	2.116	37,1%
Terra MBO (Onderwijsgroep Noord)	1.142	1.842	62,0%
VISTA-college	5.865	13.117	44,7%
Yuverta	4.987	8.985	55,5%
Zadkine	7.180	17.372	41,3%
Zone.college	1.814	3.243	55,9%
Overige instellingen	62	50.887	0,1%
Totaal	224.212	503.874	44,5%

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022

Bijlage III Netto respons: aantal opleidingen per instelling JOB-monitor 2022

Tabel 12: Netto respons: aantal opleidingen per instelling JOB-monitor 2022

[alleen opleidingen met minimaal 5 studenten én respondenten; 768 opleidingen uitgesloten]	Aantal opleidingen in respons	Aantal opleidingen in populatie	% Netto respons opleidingen
SintLucas	15	15	100%
Politieacademie	1	1	100%
Leidse instrumentmakers School	4	4	100%
IVA Driebergen	1	1	100%
Hogeschool Tio	3	3	100%
Cibap vakschool voor vormgeving	9	9	100%
SG De Rooi Pannen	37	39	95%
Zone.college	43	46	93%
Mediacollege Amsterdam, vmbo	22	24	92%
ROC Ter AA	66	72	92%
mboRijnland	122	135	90%
Grafisch Lyceum Utrecht	9	10	90%
ROC Nijmegen	128	143	90%
Grafisch Lyceum Rotterdam	17	19	89%
ROC Friese Poort	150	168	89%
Onderwijsgroep Tilburg	129	145	89%
Noorderpoort	151	170	89%
ROC van Twente	219	247	89%
ROC A12	101	114	89%
Koning Willem I College	161	183	88%
ROC Nova College	130	149	87%
Albeda	147	169	87%
Aeres MBO	46	53	87%
Landstede mbo	144	166	87%
ROC Drenthe College	113	132	86%
Terra MBO (Onderwijsgroep Noord)	34	40	85%
Alfa-college	135	159	85%
Hoornbeeck College	73	86	85%
Deltion	190	225	84%
Rijn IJssel	139	165	84%
ROC Midden Nederland	165	198	83%
Zadkine	157	189	83%
Summa College	172	208	83%
VISTA-college	148	179	83%
Yuverta	50	61	82%
MBO Utrecht	54	66	82%
Regio College	85	104	82%
Curio	193	238	81%
ROC Menso Alting	17	21	81%
STC Group	34	42	81%
Scalda	140	173	81%
MBO Amersfoort	114	143	80%
ROC Mondriaan	133	168	79%
Graafschap College	120	152	79%
Horizon College	125	159	79%
Friesland College	123	158	78%
Da Vinci College	115	148	78%
SVO vakopleiding food	17	22	77%
Aventus	139	181	77%
De Leijgraaf	65	85	76%

[alleen opleidingen met minimaal 5 studenten én respondenten]	Aantal opleidingen in respons	Aantal opleidingen in populatie	% Netto respons opleidingen
Hout- en Meubileringscollege	14	19	74%
ROC Kop van Noord-Holland	66	90	73%
Lentiz onderwijsgroep	35	49	71%
ROC TOP	45	67	67%
Soma college	10	15	67%
Stichting Clusius College	28	43	65%
ROC Rivier	49	77	64%
Notenboom	0	3	0%

Bron: ResearchNed; JOB-monitor 2022

Bijlage IV Overzicht opgenomen tabellen en figuren

Figuur 1:	95% betrouwbaarheidsintervallen (gewogen) voor verschillen in rapportcijfer voor opleiding en school naar lockdownperiodes tijdens het veldwerk, inclusief totalen voor 2020 (n=resp. 257.179 en 257.179) en 2022 (n=resp. 218.739 en 218.739) (let op: assen zijn sterk uitvergroot)	16
Figuur 2:	95% betrouwbaarheidsintervallen voor de verschillen in rapportcijfer voor opleiding en instelling gerelateerd aan de vraag in hoeverre corona van invloed is geweest op het rapportcijfer ‘Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:’	17
Figuur 3:	Voorbeeld van grafische rapportage JOB-monitor	20
Tabel 1:	Datacleaning	9
Tabel 2:	Effect datacleaningsstappen JOB-monitor per subgroep (meerdere selectiemaatregelen per respondent mogelijk)	9
Tabel 3:	Verdeling respons en populatie JOB-monitor 2022 naar niveau, leerweg en geslacht.....	10
Tabel 4:	Gemiddeld percentage studenten binnen JOB-monitor 2022 dat docenten (zeer) goed vindt lesgeven, naar achtergrondkenmerken.....	11
Tabel 5:	Communaliteiten, factorladingen en Cronbach’s alpha JOB-monitor 2022 (PCA)	12
Tabel 6:	Samenhang tussen effect corona (‘Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:’) en lockdownperiode (gemiddelden), kolom- en rijpercentages	16
Tabel 7:	Gemiddelde rapportcijfers naar lockdownperiode en antwoorden op ‘coronavraag’ (‘Als er geen corona was, dan zouden de rapportcijfers die ik net gaf:’).....	17
Tabel 8:	Regressiemodel verschillen rapportcijfers naar jaar gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken .	17
Tabel 9:	Regressiemodel verschillen rapportcijfers naar jaar gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken (alleen 2020 vergeleken met de respons na 17-1-2022)	18
Tabel 10:	Regressiemodel effect corona en lockdownperiode op rapportcijfers	18
Tabel 11:	Netto respons per instelling JOB-monitor 2022	27
Tabel 12:	Netto respons: aantal opleidingen per instelling JOB-monitor 2022	29

Bijlage V Literatuur

- Van Buuren, S. (2012). *Flexible Imputation of Missing Data*. New York: Chapman and Hall/CRC,
<https://doi.org/10.1201/b11826>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (third edition)*. California: Sage.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis* (5th ed.).
Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4th ed.). Needham Heights, MA:
Allyn and Bacon.
- Broek, A. van den, Brukx, D. & Lodewick, J. (2019). Herziening vragenlijst JOB-monitor 2020. Nijmegen:
ResearchNed.

Bijlage VI Gebruikte afkortingen

ADD	Attention Deficit Disorder
ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
AVG	Algemene Verordening Gegevensverwerking
BBL	Beroeps Begeleidende Leerweg
BOL	Beroeps Opleidende Leerweg
BPV	Beroeps Praktijk Vorming
BRON	Beroepsregister Onderwijs
COVID-19	Coronavirus Disease 2019
DANS	Data Archiving and Networked Services
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
Excel	Rekenprogramma Office-pakket van Microsoft
HTML	Hyper Text Markup Language (programmeertaal)
ICBD	International Creative Business Developer
IO	Infinite Opportunities
JOB	Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
NPSO	Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek
ODIN	Oude benaming van de JOB-monitor
PCA	Principal Component Analysis
PDF	Portable Document Format
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
VAVO	Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs

